

Arkitekturhistorikern och Magnus Dahlander-kännaren Gregory Dietrich från New York och Harald Harrysson framför Säter Stadshotell som renoverades efter Magnus Dahlanders ritningar. FOTO: ROLF SUNDBLAD

Arkitekturhistorikern Gregory Dietrich hade rest från New York för att studera ritningar och dokument i Magnus Dahlanders arkiv som förvaras i Säter kommunarkiv.

Dahlanderhus på Pacific Street i Brooklyn, New York.

Ett bostadshus på Herkimer Street i Brooklyn ritat av firman Langston-Dahlander Architects.

Dahlanders hus dyrast i New York

SÄTER ■ Lägenheterna i husen om Säterbör-dige arkitekten Magnus Dahlander ritade till stadsdelen Brooklyn på 1890-talet kostar i dag mer än vad man får betala på Manhattan. Det säger arkitekturhistorikern Gregory Dietrich som tillfälligt besöker Säter för att studera Dahlanders ritningar i kommunarkivet.

– De otaliga radhus med flera lägenheter som byggdes efter Dahlanders ritningar var avsedda för arbetarfamiljer och lägre medelklass. I dag måste man ha mycket gott om pengar för att kunna köpa en lägenhet där, säger Gregory Dietrich.

Han är en stor beundrare av Magnus Dahlanders variationsrika byggnadsstil och har som bebyggelse-konservator engagerat sig djupt för att områden som Crown Heights och Prospect Heights där Dahlander var verksam ska bevaras.

– Det här var en period då New York industrialiserades och befolkningen växte enormt. Överallt byggdes radhus, oftast i fyra våningar med upp till 20 lägenheter i varje. Fasaderna blev enahanda och husraderna på de långa gatorna ger ofta ett monotont intryck.

Här sticker Dahlanders arkitektur ut med sin fantasifullhet, sitt varierade formspråk och riktiga dekorationer, menar Gregory Dietrich.

”Dahlander har en stil som jag ändå tycker går att känna igen i många av de här vackra byggnaderna.”

Gregory Dietrich

– Många av hans byggnader har ett exceptionellt värde och de här stadsdelarna har ett skydd så att

de inte längre är hotade av rivning och exploatering, säger han.

Dahlander kom till New York 1888 och stannade till 1896. Han var oerhört produktiv och hans genomförda projekt kan räknas i hundratal. Han samarbetade först med arkitekten Fredric B Langston och senare svensken Axel Hedman.

Det är firmans namn som anges på ritningarna så det kan ibland vara svårt att avgöra om ett hus ritades av Dahlander eller Langston respektive Hedman.

– Dahlander har en stil som jag ändå tycker går att känna igen i många av de här vackra byggnaderna.

Exakt hur många byggnader som uppfördes i

New York efter Dahlanders ritningar är därför oklart. Att det var många kan dock Gregory Dietrich bekräfta.

– Firman Langston-Dahlander fick i uppdrag att rita många hus längs flera långa gator. Längs Bainbridge Street ritade de alla hus från nummer 73 till 137 vilket betyder att de stod för ritningar till 32 byggnader bara på den gatan, säger han.

Förutom flerbostadshus ritade Dahlander villor, kyrkor och offentliga byggnader som uppfördes i New York och New Jersey.

Åter i Sverige tillträdde Magnus Dahlander 1899 en tjänst som stadsarkitekt i Örebro, staden där han hade tagit studentexamen 1883. Länsmuseum i Örebro

har bjudit in Gregory Dietrich att hålla ett föredrag om Dahlanders arbeten i Brooklyn. Hans besök i Säter arrangerades av Harald Henrysson, grundare av Jussi Björlingmuseet i Borlänge och museets chef mellan 1994 och 2002.

Magnus Dahlander föddes i Säter 1862 som son till en apotekare men familjen flyttade till Lindsberg när han var barn. 1917 flyttade Dahlander tillbaka till Säter för gott. Han upprättade bland annat en stadsplan och ritade många byggnader som uppfördes i staden. Mest känt är badhuset på Salutorget som i dag är turistbyrå.

ROLF SUNDBLAD

rolf.sundblad@annonsbladet.com